

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Mgr. Evy Šonkové a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Sylvy Šiškeové v právní věci žalobce: **R. T.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 2. 2022, č. j. OAM-1051/ZA-ZA11-P10-R2-2017, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 6. 2022, č. j. 20 Az 12/2022 - 34,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **s e z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- III. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce se podanou žalobou domáhal přezkoumání v záhlaví označeného rozhodnutí, jímž bylo rozhodnuto tak, že se mezinárodní ochrana podle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, neuděluje. Žalobce v žalobě navrhl, aby mu byl ustanoven zástupce z řad advokátů s tím, že to považuje za nezbytné pro ochranu svých práv a oprávněných zájmů a současně mu majetková situace neumožňuje, aby si právní zastoupení hradil sám. Na podporu své žádosti o ustanovení zástupce pak žalobce k žalobě přiložil vyplněné prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech.

[2] Městský soud v Praze v záhlaví uvedeným usnesením (dále jen „krajský soud“ a „napadené usnesení“) návrh na ustanovení zástupce zamítl. Z tvrzení žalobce a jím doložených dokladů zjistil, že schodek výdajů oproti příjmům žalobce a jeho rodiny činí průměrně 5500 až 7500 Kč měsíčně. Proto shledal tvrzení žalobce o jeho majetkových poměrech

nevěrohodnými. Žalobce ani přes dvě výzvy soudu k doplnění údajů a podkladů neprokázal, že splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Krajský soud dále upozornil na skutečnost, že v řízení vedeném pod sp. zn. 13 Az 69/2018 byl žalobci zástupce ustanoven, avšak následně jeho zastoupení až do skončení řízení převzal na základě udělení plné moci zástupce z řad advokátů, jehož služby si žalobce hradil sám.

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) proti napadenému usnesení krajského soudu brojí kasační stížností, a to z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), a současně žádá o ustanovení zástupce. Stěžovatel namítá, že řádně prokázal nedostatek finančních prostředků v takovém rozsahu, že není schopen si sám hradit právní služby zástupce. Situace jeho i jeho rodiny je tak špatná, že se jí krajský soud zdráhá uvěřit. Nemají žádné úspory v hotovosti a nevlastní žádný majetek větší hodnoty. Žijí z ruky do úst a své aktuální variabilní příjmy používají na úhrady průběžných finančních nákladů rodiny. Nutnost hradit si náklady zastoupení v soudním řízení je v takovém případě odnětím materiálního přístupu k soudu. V současné složité ekonomické situaci dochází k masivnímu poklesu reálných příjmů právě nejchudší části společnosti, k bezprecedentnímu nárůstu životních nákladů a k propadu značné části společnosti pod pásmo chudoby. Převzetí zastoupení na základě plné moci v řízení vedeném pod sp. zn. 13 Az 69/2018 nikterak nevypovídá o finanční situaci stěžovatele, neboť taková forma zastoupení není nezbytně podmíněna tím, že by osoba zastoupená hradila služby advokáta. S manželkou stěžovatele je vedeno řízení u krajského soudu pod sp. zn. 2 Az 14/2021; jejímu návrhu na ustanovení zástupce bylo vyhověno, ačkoliv jsou v totožné finanční situaci a jejich řízení je vedené o obdobné věci, a tedy oba mají obdobnou potřebu ochrany svých práv.

II. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[4] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval posouzením, zda byly splněny podmínky řízení. Zjistil, že kasační stížnost byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, vůči němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná a jsou splněny i obsahové náležitosti stížnosti dle § 106 s. ř. s.

[5] V usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, dospěl rozšířený senát k závěru, že „stěžovatel má povinnost zaplatit poplatek za řízení o kasační stížnosti jen tehdy, pokud kasační stížnost směřuje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (o žalobě), či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností [§ 1 písm. a), § 2 odst. 2 písm. b) a § 4 odst. 1 písm. d) zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích.“ Závěry rozšířeného senátu učiněné ve vztahu k soudnímu poplatku dále promítl rozšířený senát v uvedeném usnesení i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele. „Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“ Stěžovatel tak nemusí být v tomto řízení (o kasační stížnosti) zastoupen advokátem. Nejvyšší správní soud i přesto posoudil žádost stěžovatele o ustanovení zástupce z hlediska toho, zda je takový postup nutný k ochraně jeho práv. Dospěl k závěru, že ustanovení zástupce není třeba, neboť se jedná o věc jednoduchou, projednatelnou a z kasační stížnosti jednoznačně vyplývá, čeho se stěžovatel domáhá. Návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti proto zamítl.

[6] Ačkoli v řízení před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, Nejvyšší správní soud se nezabýval přijatelností kasační stížnosti podle § 104a s. ř. s. ve znění účinném od 1. 4. 2021. Kasační stížnost totiž nesměruje proti konečnému rozhodnutí krajského soudu, ale toliko proti procesnímu rozhodnutí o nevyhovění žádosti o ustanovení zástupce. V takovém

pokračování

případě se v souladu se závěry rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 6. 2021, č. j. 1 As 124/2021 - 28, institut nepřijatelnosti neuplatní.

[7] Kasační stížnost není důvodná.

[8] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. *navrhovatelí, u něbož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.*

[9] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*“

[10] Předpokladem úspěchu žádosti o osvobození od soudních poplatků je řádné splnění povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní. Jak plyne z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, č. 1962/2010 Sb. NSS, účastník řízení, který požádal o osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), resp. ustanovení zástupce, a který byl soudem řádně poučen (§ 36 odst. 1 s. ř. s.), je povinen uvést a prokázat veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Vyplyne-li z uvedených údajů či obsahu spisu, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádost zamítne.

[11] Stěžovatel namítá, že své poměry dostatečně prokázal tak, aby mohlo být jeho žádosti vyhověno.

[12] Ze spisu krajského soudu vyplývá, že stěžovatel byl poučen, že osobní a majetkové poměry musí být náležitě uvedeny a tvrzené skutečnosti doloženy hodnověrnými doklady. Za tímto účelem krajský soud stěžovateli na základě výzvy poskytl dvakrát příležitost svá tvrzení doplnit, přičemž stěžovatele srozumitelně instruoval, jaké skutečnosti má vyjasnit a jaké typy dokumentů má na podporu svých tvrzení doložit. Krajský soud stěžovatele několikrát poučil, že nebudou-li skutečnosti náležitě uvedeny, nebo vyplyne-li z nich, že jsou rozporné, nevěrohodné, popř. neúplné, tak žádosti o ustanovení zástupce nevyhoví.

[13] Krajský soud v napadeném usnesení zcela jasně a přezkoumatelně v podrobnostech vyčíslil, jaké jsou poměry stěžovatele i jeho rodiny, přičemž vyslovil své úvahy, proč nemohl shledat tvrzení a doklady uvedené stěžovatelem za věrohodné. Měsíční schodek výdajů oproti příjmům rodiny dosahoval takové výše, že je jen stěží uvěřitelné, že tvrzené poměry odpovídají skutečnosti. Krajský soud přitom dvakrát stěžovateli dal najevo, v čem shledává rozpory a co navíc je třeba objasnit, aby byla tvrzení stěžovatele věrohodná, celistvá a úplná.

[14] Stěžovatel nenamítá nic konkrétního proti kalkulaci krajského soudu ohledně výše schodku. Nerozporuje, že výdaje skutečně převyšují příjmy. Nikterak ani nevysvětluje, jak tento schodek rodina dorovná. Netvrdil, a ani v kasační stížnosti netvrdí, že by měl on či jeho rodinní příslušníci nějaké dluhy, které by bylo možno doložit. Stěžovatel tak svou majetkovou situaci nedovedl věrohodně osvědčit, což jde k tíži stěžovatele a neznamená to nepřiměřený zásah do práva na spravedlivý proces. Nejvyšší správní soud se s posouzením krajského soudu ztotožňuje.

[15] O řízení vedeném pod sp. zn. 13 Az 69/2018 se krajský soud zmínil nad rámec svých úvah o neunesení břemene tvrdit a osvědčit potřebné skutečnosti. Je však nutno přisvědčit stěžovateli, že zastoupení advokátem na základě plné moci v jiném řízení nevypovídá nic o majetkových poměrech stěžovatele ani o jeho aktuální situaci v řízení právě vedeném. Tato úvaha krajského soudu však nemá jakýkoliv vliv na zákonnost napadeného usnesení.

[16] Relevantní pro nyní přezkoumávanou věc není ani posouzení poměrů manželky stěžovatele v řízení vedeném pod sp. zn. 2 Az 14/2021. Ačkoliv stěžovatel s manželkou sdílí majetkové poměry, návrh stěžovatele byl zamítnut z důvodu nedostatečného tvrzení a osvědčení skutečností rozhodných pro ustanovení zástupce, nikoliv proto, že by jeho majetkové poměry byly dostačující pro to, aby náklady zastoupení nesl sám. Ohledně toho, co ve svém řízení tvrdila jeho manželka, stěžovatel nic konkrétního neuvádí.

[17] Stěžovatel dále upozorňuje na to, že se v současnosti zhoršuje jeho ekonomická situace a narůstají jeho životní náklady a propadá se do chudoby. K tomu Nejvyšší správní soud uvádí, že zhorší-li se poměry stěžovatele během soudního řízení, je oprávněn znovu v řízení navrhnout, aby mu byl ustanoven zástupce. Změnu svých poměrů oproti původnímu stavu je však povinen náležitě tvrdit a svá tvrzení také řádně doložit.

III. Závěr a náklady řízení

[18] Nejvyšší správní soud s ohledem na výše uvedené neshledal napadené usnesení krajského soudu rozporným se zákonem ani nepřezkoumatelným, a proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

[19] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl ve věci úspěšný, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení; žalovanému žádné náklady v řízení o kasační stížnosti nevznikly, proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. srpna 2022

Mgr. Eva Šonková
předsedkyně senátu